

50 aastat tagasi

Otsekohe pärast Rakvere Eravõtmist alustas Virumaa Täitevkomitee oma tegevust. Virumaa Täitevkomitee alla kuulus maakonna läänepoolne osa, idapoolne osa allus Narvas asuvalle Narva maakonnakomiteele.

Oma kirjalikus aruandes EKP I kongressile 5. novembril 1920. aastal iseloomustas Eesti Tööräha Kommuuni Nõukogu esimees J. Anvelt seda ajajärku järgmiselt: «Esiteks, kohe Kodusõja algul oli näha, et vabastatud linnades ja maakohdades esimesel pilgul valitud nõukogu asutusi luua ei saa, sest terroriseeritud kohalikud elanikud ei julge valimisi ette võtta ja viimaseid tuleb ETTE VALMISTADA. Sellepärast NIMETAS Eesti Tööräha Kommuuni valitus esialgul ajutised täidesaatvad komiteed (Narva, Rakveresse, Tartusse jne).»

Virumaa Tööräha Nõukogu Täitevkomitee komplekteerimisest kirjutab oma mälestustes täitevkomitee esimees Osvald Palgi: «Järgmiseks päevaks (13. detsembriks — I. K.) kella 12 kutsuti mind Eesti Tööräha Kommuuni Nõukogusse. Olin õigeaegselt kohal ja ootasin Käsperti juurde jutulesaamist. Ma jälgisin ootavaid inimesi, püüdsin mõistatada, kes neist võiks olla minu tu-

Nõukogude võimuorganite töölerakendamine Rakveres

levased kaastöötajad? Minu tähelepanu köitis noor sõjaväelise rühiga pikk mees, kes ka mind uurivalt vaatas. Sel ajal sm. Käspert väljus oma kabinetist, kutsus seda noort inimest, kes osutus Riuhk-rannaks ja keda ta esitles mulle kui üht tulevast Rakvere (Virumaa — I. K.) täitevkomitee töötajat. Siis tutvustati mulle 30—35-aastast Leningradi töolist Mintelit ja veel nelja seltsimeest (kellede perekonnanimesid ma enam ei mäleta), ja meil seisis ees viivitamata ärasõit.»

Õul vastu 14. detsembril asusid mandaatidega varustatud tulevased täitevkomitee töötajad rongiga Rakvere poole teele. Rongiga jõudsid nad ainult Toilani, sealt jätkati teed hobustega. Kunda lähedal ööbiti ja järgmisel päeval (15. detsembril) kella nelja paiku jõuti Rakverre.

Rakveres loodi kõigepealt side sõjaväe staabiga. Seadnud end sisse võõrastemajas, hakati eeltöid tegema täitevkomitee komplekteerimiseks. Esmajärjekorras oli vaja rakendada tööle täitevkomitee osakonnad, kokku oli neid 11.

17. detsembril pidas va-

bastatud Rakveres oma esimese koosoleku Virumaa Täitevkomitee.

Täitevkomitee asukohaks jäi praegune kohtumaja, kus töötas enamik osakondadest. Esimehe kabinet oli teisel korrusel (aknad Laila tn. poole). Seal peeti ka täitev-

komitee koosolekud. Samas majas asus veel tribunal. Haridusosakonna tööruumid olid praeguses pioneerimajas. Toitlusosakond asus Pikas tänavas, kellassepp Mischelli

JARG 21K

Nõukogude võimuorganite...

← AUGUST 1918

majas (praegu Kalinini tn. 7), maja põhjapoolses küljes olid ülal kantselei- ja all laoruumid.

Revolutsioonisündmuste mälestuseks kinnitati 1967. a. 1. novembril kohtumaja seinale tahvel.

Endises linnavalitsuse hoones (Tallinna tn. 5) paiknesid linna komandantuur ja sõjaväekomandant ning ülevõetud varade komissar. Linnakomandantuuri valduses oli 2 ruumi (kodanliku-aegse linnavalitsuse kassaruum ja selle kõrval olev tuba), kus töötasid komandant K. Stein, abi Sandberg ja asjaajaja A. Alamets. Linnavalitsuse saalis elasid punaarmeeelased, selle kõrval ruumis võttis vastu sõjaväekomandant Glusde. Järgmises ruumis töötasid ülevõetud varade komissar Allikas ja tema abi Nieder. Ülejäänud ruumidesse olid paigutatud ülevõetud varad.

Asutuste julgeoleku tagamiseks ja varade kaitseks oli välisruumil ööpäevane valve (kaks relvastatud sõdurit).

Komandantuur tegeles peamiselt linna poliitilise olukorra jälgimisega ja elanikele linnas liikumise või linnast väljasõitmise lubade andmisega. Sõjaväekomandant tegeles sõjaväeosadega. Nii pandi 1919. a. jaanuaris välja järgmise sisuga eesti- ja venekeelsed müürihed:

«TEADAANDMINE

Kõik sõjaväe osad, kes linna ilmuvad, peavad ennast lin-

na komendantuuris registreerima, niisama ka need, kes linnas praegu asuvad. Sõjaväe juhatajad kes seda ei täida langevad vastutuse alla.

Rakveres sell 9. jaan. 1919.
Sõjaväe komandant
GLUSDE»

Täitevkomitee hakkas energiliselt maakonnas nõukoguliku elu korraldama. Täitevkomitee osakonnad alustasid kohe tööd. Juba 18. detsembril kuulas täitevkomitee ära rahvamajanduse tootlus-, põllumajanduse, rahvahariduse ja kontrrevolutsiooniga võitlemise osakonna juhatajate aruanded ning võttis vastu otsuseid nõukogude korra kindlustamiseks ja töötajate olukorra parandamiseks.

Samal päeval andis täitevkomitee välja sundusliku määruse, mis kõlas järgmiselt:

«Virumaa Tööraha Nõukogu Täidesaatev Komitee teatab, et 24 tunni jooksul peab vallanõukogudele või vastavatele revolutsiooni kaitse salkadele teatama:

- 1) kõik ärapäogenenute korterid ja endiste elanike nimed
- 2) sõjariistad, lõhkeained
- 3) autod, motosiklettid ja nende jäod, jalgrattad, kirjutusmasinad, bensiin, telefonid jne.
- 4) kõik valgekaartlased, vargad, parunid, viinapõletajad, sahkerdajad.»

Kolmandal päeval pärast nõukogude võimu taaskehtestamist Rakveres pandi linna teadetahvlele korraldused, millega kohustati kõiki ametnikke ja teenistujaid, kes varem teenisid ametiasutustes.

tulema järgmisel hommikul kell 10 tribunali. Seal võeti ilmujaid lahkesti vastu ja kästi neil veel samal päeval uuesti tööle asuda.

Täitevkomitee asjaajamine usaldati H. Siefertile ja sm. Viegelile. Postkontori juhatajaks sai Preismann.

Täitevkomiteel oli plaanis kohe tööle rakendada tervishoiuosakond, kuid kogu meditsiinilise personali olid valged valepropaganda abil endaga kaasa viinud. Kogu maakonna kohta oli Virumaal ainult kolm arsti, kaks velsktrit ning elanike teenindamiseks üks haigla ja kaks apteeki.

Niisamuti ei jõutud täielikult moodustada ühiskondliku kindlustuse (sotsiaalkindlustuse) osakonda. Sobivama kandidaadi puudusel määrati osakonna juhatajaks purunoor Arnold Saage Rakvere õpetajate Seminarist, kes vastumeelselt nõustus selle tööga, sest ta taotles hoopiski rahvahariduse osakonna juhataja ametikohta. Et ühiskondliku kindlustuse osakonnal puudusid vajalikud majanduslikud võimalused, läks töö aeglaselt. Esmalt püüti korda seada vaestemajad ning abistati kuigipalju punaväelaste perekondi ja vaesemaid töölisi neist kasinast ressurssidest, mis olid osakonna käsutuses.

Administratiivosakonna töö kulges normaalselt. Esmajärgjekorras rakendati tööle miilits, kusjuures organiseeriti ka kriminaalmiilits. Edaspidi oli administratiivosakonna peamiseks tööks elanike sissekirjutamine, töendite väljaandmine, varade võõran-

damise aktide registreerimine jne. O. Palgi kirjutab oma mälestustes: «... administratiivosakonna juhtimine anti seltsimehele (perekonnanimi ma praegu ei mäleta), kes väga tõsiselt suhtus oma töösse, olgugi et tal ei olnud praktilisi kogemusi administratiivtöös...»

Sõltumata sellest, kas inimesed tegid füüsilist või vaimset tööd, kehtestati 8-tunnine tööpäev. 26. detsembril 1918. a. teatas Virumaa nõukogu administratiivosakond kõigile täitevkomitee osakondadele, et juhindudes Eesti Tööraha Kommuuni Nõukogu dekreedist 23. det-

sembrist 1918. a., on täitevkomitee asutustes tööpäev kella 9--18, lõunavaheaeg kella 14 -- 15.

Täitevkomitee pidas koosolekuid iga kolme päeva järel. Koosolekud olid väga asjalikud ja lühikesed. Täitevkomitee esimees O. Palgi meenutab: «Meil ei olnud kordagi koosolekut, mis oleks kestnud enam kui 2 tundi. Esineti konkreetsete ettepanekute ja küsimustega, mida peeti vajalikuks töö edasiseks arendamiseks; teineteist ei agiteeritud, kuid tehti asjalikke parandusi või lükati tagasi seltsimeeste projekte...»

I. KUSLAP